

בס"ד, הנני מצרף בזאת על פרשת השבוע מתוך ספרנו **מאור אהרן על התורה**, שנדפס בשנת תשס"ט בס"ד, ויה"ר שיהיה לתועלת ולהגדיל תורה ולהאדירה, אכ"ר, ונשמח להארות והערות בס"ד. (אין ידוע לנו כעת אם נוכל לשלוח כן בכל שבוע, אלא אם יתאפשר בס"ד).

היה בדרגה דיליה משום זכות עצמו וצידקותו, ומה שאמר הכתוב ואלה תולדות יצחק היינו יעקב ועשו האמורים בפרשה, ואף דיש ענין גדול מאוד של זכות אבות מ"מ רצה הכתוב ללמדנו דכל זה מועיל דוקא אם הבן הולך ג"כ מעלה מעלה בקודש, והכא הזכות אבות שיש ליצחק זהו דוקא ע"י תולדות יצחק עצמו.

תולדות

כ"ה כ'. ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה. פרש"י וז"ל בת בתואל מפדן ארם אחות לבן וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם עכ"ל, מבואר בזה דאף

כ"ה י"ט. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. פרש"י וז"ל ואלה תולדות יצחק יעקב ועשו האמורים בפרשה עכ"ל, אפשר לומר ע"ד הדרש, דרש"י בא לומר דלא נימא דהתולדות של יצחק בן אברהם זהו מה שאברהם הוליד את יצחק ובזכות זה היה ג"כ צדיק, אלא יצחק

שהיתה רק בת ג' שנים וכדפרש"י לעיל ד"ה בן ארבעים שנה, אפי"ה היתה היכולת בידה ללמוד ממעשיהם ולא למדה ממעשיהם, דלכאורה מאי ראייה מהא דלא למדה ממעשיהם והרי היתה רק בת ג', וע"כ שכבר הי' יכולת בידה ללמוד ממעשיהם ולא למדה. אך מה שפרש"י לכאורה צ"ב דלכאורה גם מהתם למעלה (היינו מהמקומות שכבר נ' לעיל שהיא בת בתואל ואחות לבן) אפשר ללמוד שבחה שלא למדה ממעשיהם, וא"כ למה הוזכר זאת שוב, וצ"ב. (ואולי י"ל דנכתב כאן לומר דזכתה להיות אשה ליצחק אע"ה).

כ"ה כ"א. ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. פרש"י וז"ל לנכח אשתו זה עומד בקרן זווית זו ומתפלל וזו עומדת בזווית זו ומתפללת עכ"ל, עוד פרש"י וז"ל ויעתר לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן רשע לתפלת צדיק בן צדיק לפיכך לו ולא לה עכ"ל, ומה שפרש"י לנכח אשתו כו' לכאורה משמע שהיו באותו

ושוב נמצא דארז"ל (זוה"ק תולדות דף קל"ו ע"ב) עתה יש להסתכל אם היתה רבקה בת עשרים שנה או יותר או לכל הפחות בת שלוש עשרה אז היה נחשב

שאביו צדיק אלא גם הוא
טרח עמל ויגע להיות צדיק
בעצמו.

כ"ה כ"ה. ויצא הראשון
אדמוני כלו כאדרת שער
ויקראו שמו עשו. פרש"י
וז"ל ויקראו שמו עשו הכל
קראו לו כן לפי שהיה נעשה
ונגמר בשער כבן שנים
הרבה עכ"ל, הא דלא פרש"י
ויקראו שמו עשו היינו
שיצחק ורבקה קראו לו כן,
יתכן דהוא משום דאצל
יעקב שינה הכתוב ואמר
להלן (מקרא כ"ו) ויקרא שמו
יעקב ובפי' בתרא פרש"י
וז"ל ד"א אביו קרא לו יעקב
על שם אחיזת העקב עכ"ל,
וק"ל.

כ"ה כ"ו. ואחרי כן יצא
אחיו וידו אחזת בעקב עשו
ויקרא שמו יעקב ויצחק בן
ששים שנה בלדת אתם.
פרש"י וז"ל בן ששים שנה י'
שנים משנשאה עד שנעשית

הבית וכ"א היה נמצא בזוית
אחרת, ואין להקשות ממה
דכתיב לעיל (חיי שרה פכ"ד
מקרא ס"ז) ויבאה יצחק
האהלה שרה אמו ויקח את
רבקה ותהי לו לאשה
ויאהבה וינחם אחרי שרה
אמו ונמצא מבואר דכמו
ששרה היתה באהל נפרד
מאברהם כך רבקה היתה
באותו האהל בנפרד מיצחק
וא"כ היאך פרש"י זה בזוית
זו וזו בזוית זו, ואין להקשות
כן, והיינו משום דמ"מ בעת
התפילה אפשר שהיו באהל
אחד.

ומש"כ רש"י ויעתר לו כו'
לכאורה אין הפירוש שתפלת
צדיק בן רשע לא מתקבלת
כלל, אלא הכונה שבכדי
שתפקד בזש"ק היה סגי
בתפלת צדיק בן צדיק
שיותר מועילה, והטעם
שיותר מועילה תפלת הצדיק
בן צדיק יתכן משום שצדיק
בן צדיק זה דרגה גבוהה
בכך שלא הסתפק במה

כתיב ויעתר יצחק לה' לנכח
אשתו כי עקרה היא ויעתר
לו ה' ותהר רבקה אשתו,
ולעיל מיניה (מקרא כ') כתיב
ויהי יצחק בן ארבעים שנה
בקחתו את רבקה וגו' לו
לאשה, ולהלן מיניה (מקרא
כ"ו) ויצחק בן ששים שנה
בלדת אתם, ונמצא מבואר
שבתוך העשרים שנה
הוברר לו שהיא עקרה,
והביאור כך, שהרי עד י'
שנים לא חשיב עקרה כדתנן
(יבמות ס"ד א') יעו"ש, והרי
יצחק נשא את רבקה כשהיה
בן מ' שנה, וכשהיה יצחק בן
מ"ט שנה היתה רבקה בת
י"ב שהרי נישאה בת ג'
כדפרש"י הכא, ורק מאז
שהיתה בת י"ב היה שי"ך
לה שתוליד כדאמרי' (נדה
מ"ה א') יעו"ש, ומאז עד י'
שנים לא נפקדה, ואז הבינו
שהיא עקרה, ולאחר י' שנים
אלו היה יצחק בן נ"ט שנה
והתפללו ולשנה אח"כ
כשהיה יצחק בן ששים נולדו

בת י"ג שנה וראויה להריון
וי' שנים הללו צפה והמתין
לה כמו שעשה אביו לשרה
כיון שלא נתעברה ידע שהיא
עקרה והתפלל עליה ושפחה
לא רצה לישא לפי שנתקדש
בהר המוריה להיות עולה
תמימה עכ"ל, מה שפרש"י
שבת י"ג ראויה להריון, צ"ב
מהא דאמרי' (נדה מ"ה א')
דבת י"ב ויום אחד כבר
ראויה להריון, וי"ל דכוונת
רש"י שנכנסה לשנה הי"ג
והיינו מה שקורין בת י"ב
כשמלאו לה י"ב שנים ויום
אחד, וכהא דתנן (אבות
פ"ה) בן י"ח לחופה ופירש
הרמב"ם דהיינו בן י"ז ויום
אחד והביאו הגרע"א
בתוספות למשניות יעו"ש.
(אמנם התי' צ"ב כי א"כ
נמצא דלא עברו י' שנים
שלימות ואיך ידע שהיא
עקרה כבר כשנכנס השנה
הי').

והשתא ביאור הדברים כך,
דהנה לעיל (מקרא כ"א)

באונקלוס ורחם יצחק ית
עשו ארי מצידה הוה אכיל,
וק"ל.

אך צריך להבין דמן הראוי
שיאכל יצחק ממאכליה של
אשתו ולמה הוצרך למאכל
בנו ומהו כי ציד בפיו, ועי'
חיזקוני ורבינו בחיי דמבואר
דרק אז בלבד הביא מאכלים
כדי שיזכה לברכות, ועי'
רמב"ן שפירש בדרך אחר
שיצחק לא היה אוכל אלא
ממאכל הציד בלבד ולא
מאכלי הבית, ובזה ג"כ מובן
למה רבקה אשתו לא הכינה
לו האוכל דלא היה לה
האפשרות לצוד ולכן אכל
מציד עשו, מיהו עצם דברי
הרמב"ן צ"ב, חדא מה היה
יצחק אוכל עד שעשו נולד
וגדל, ועוד מ"ש אי מבשלים
חיה שצדוה או חיה שלא
צדוה וזה הקושיא י"ל
דאפשר דיצחק אהב דוקא
צבי וזה א"א בלא לצוד, אבל
גם זה דוחק דכי יצחק אבינו

לו, וק"ל. ועי' תדא"ר פי"ח
ד"ה פעם אחת ובישועות
יעקב שם אות ס"ג.

**כ"ה כ"ח. ויאהב יצחק את
עשו כי ציד בפיו ורבקה
אהבת את יעקב.** יל"ה
אמאי דוקא גבי עשו אמר
הכתוב הטעם שיצחק אוהב
את עשו והיינו כי ציד בפיו,
ואילו גבי יעקב לא אמר
הכתוב הטעם לזה שרבקה
אוהבת את יעקב, וי"ל דגבי
יעקב אין מקום לשאלה למה
רבקה אוהבת אותו והיינו
משום שהיה יעקב איש תם
ישב אהלים, אבל עשו שהיה
איש ידע ציד איש שדה צריך
טעם מה הסיבה לאהבת
יצחק אליו, וע"ז אמר הכתוב
הטעם כי ציד בפיו, והיינו
שיצחק היה אוכל מציד עשו
וכדפרש"י וז"ל בפיו כתרגומו
בפיו של יצחק כו' עכ"ל,
והיינו פירושא כי ציד של
עשו בפיו של יצחק כדתרגם

משנה לו אי יאכל צבי או מאכל אחר, לכן עדיין צ"ב.

כ"ה ל"ד. ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה. יל"ה ההפרש דהכא אמר הכתוב ונזיד עדשים, ואילו לעיל (מקרא כ"ט) כתיב ויזד יעקב נזיד וגו', ולא הזכיר נזיד עדשים, ושוב נמצא דהכי הקשה הרבינו בחיי ותירץ דהתם אמר נזיד לחודיה משום דאין צריך הכתוב לפרט כל כך איזה נזיד היה אבל הכא כשבא הכתוב לומר תמורת איזה דבר מכר עשו את הבכרה אמר הכתוב שפלותו דבשביל נזיד ולא סתם נזיד אלא נזיד עדשים בשביל זה לבד מכר בכורתו, וק"ל.

יל"ה דהא לעיל (מקרא כ"ט ל"א) לא כתיב אלא ויזד יעקב נזיד וגו', ולהלן מיניה (מקרא ל') כתיב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה וגו', וא"כ למה הוסיף יעקב לעשו גם לחם שהרי עשו בקש רק נזיק העדשים ולא יותר, ובעזה"י יש בזה כמה תירוצים וכדלהלן.

הא', כתיב לעיל (מקרא ל"ג) ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב ולהלן מיניה בקרא דידן כתיב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ונמצא מבואר דמכירת הבכורה היתה תמורת הנזיד עדשים (וכנתבאר ברבינו בחיי לעיל) וכיון שכן י"ל דיעקב חשש שמא לפתע הנזיד עדשים לא יספק את עשו בשביל מכירת הבכורה ולכן הוסיף לו לחם והיינו כדי שיהיה לעשו סעודה גדולה ועי"ז לא יבוא עשו להתחרט. מיהו כל

זה דוקא אי המכירה היתה
 בעבור הנזיד עדשים אבל
 להא דהביא הרמב"ן לעיל
 מקרא ל"א די"מ שהמכירה
 היתה בעבור הכסף (עיין
 חזקוני), ליתא לתירוץ דילן,
 ואף אי נימא דהיה המכירה
 תמורת נזיד עדשים עדיין
 אפשר דזה ג"כ תליא בב'
 האפשרויות שכתב הרמב"ן
 לעיל (מקרא ל"ג) אי ענין
 נזיד העדשים היה בכלל
 חלק מהמכירה אי לאו,
 והאפשרות הא' דהמכירה
 היתה תמורת הנזיד עדשים
 ומ"מ ביקש יעקב מעשו
 קודם לזה שישבע לו שאינו
 חפץ בבכורה ולא יירשנה
 לעולם ונשבע עשו ורק אח"כ
 היה מעשה המכירה תמורת
 הנזיד עדשים, והאפשרות ב'
 דהמכירה היתה בזה
 שנשבע עשו ליעקב על
 הבכורה וענין הנזיד עדשים
 אינו שייך למעשה המכירה
 ע"כ דברי הרמב"ן יעו"ש,
 ועתה לאפשרות א' עדיין

אפשר לקיים דברינו, אבל
 לאפשרות ב' אין לקיים
 דברינו משום דהעדשים ואף
 הלחם לא היה שייך
 למכירה.

הב', י"ל דיעקב אבינו
 התחסד עם עשו דכיון
 שהגיע עשו עיף ורעב ידע
 יעקב שאף שביקש רק
 העדשים הוא צריך גם ללחם
 דמה שביקש רק עדשים אין
 זה אלא משום שנתאוה
 לאכול זה המאכל ולכן נתן
 לו גם לחם, ואין להקשות
 היאך התחסד עם רשע,
 משום הא דכתיב (משלי
 פכ"ה מקרא כ"א) אם רעב
 שונאך האכילהו לחם
 ופרש"י כמשמעו יעו"ש,
 וביאר המלבי"ם הטעם והיינו
 משום שזה רעה לשונא
 שמכירים לו טובה יעו"ש,
 וה"נ זה היה למעשה רעה
 לעשו במה שיעקב האכילהו,
 ושוב נמצא כעין זה דארז"ל
 (מדרש משלי פרשה כ"ה)
 אם רעב שונאך האכילהו

לחם ואם צמא השקהו מים
אע"פ שהשכים להרגך ובא
רעב וצמא לתוך ביתך
תאכילהו ותשקהו למה כי
גחלים אתה חותה על ראשו
כו' ע"כ יעו"ש.

והנה ארז"ל (סנהדרין צ"ב
א') כל הנותן פתו למי שאין
בו דעה יסורין באין עליו
שנאמר לחמך כו', ולא
תיקשי מהא היאך נתן יעקב
לעשו לחם והרי עשו אין בו
דעה (והיינו כדביאר
במהרש"א דנמצאת נותן כח
לאותו אחד להמשיך
להשתמש בדעה באופן שלא
נכון, כמו שמשתמש עד
עתה בדעה שלו שלא באופן
הנכון יעו"ש) די"ל דיעקב נתן
לעשו כי היה סבור שיש בו
דעה ולא הכירו וכיצחק
שחשב על עשו לצד הטוב,
מיהו יתכן לפרש הגמ' התם
(מלבד פי' המהרש"א) דכל
הנותן פתו למי שאין בו דעה
יסורין באין עליו היינו משום
שנותן "פתו" (ויתכן לפרש

ביותר שאין לו אלא פת זו,
ובחר ליתן לאותו חסר דעה
שאינו משתמש בפת וכדו'
כראוי, יותר מאשר להשאיר
הפת היחידה שלו לעצמו,
ועוד דלו ודאי יש פת אלא
דיש לו עוד פת אחת וב'
צריכים לו הא' עם דעה והב'
בלי דעה ובחר ליתן לחסר
דעה) דכן מצינו גבי רבי
(ב"ב ט' א') רבי פתח
אוצרות בשני בצורת אמר
יכנסו בעלי מקרא כו' אבל
עמי הארץ אל יכנסו כו' יתיב
רבי וקא מצטער ואומר אוי
לי שנתתי "פתי" לעם הארץ
כו' אמר רבי יכנסו הכל כו'
ע"כ יע"ש. ועי' מש"כ בזה
מרן הסטייפלער בעל
הקהילות יעקב זי"ע בספרו
ברכת פרץ על התורה בחלק
עוד לפרשת בשלח יעו"ש.

הג', י"ל דרצה יעקב אבינו
לרמז לעשו מה הוא מפסיד,
והיינו הקרבנות שנקראו
לחם כדכתיב (ויקרא פ"ג
מקרא ט"ז) והקטירם הכהן

השולחן צפה הצפית סדר
מנרתא כו' קומו השרים זה
מיכאל וגבריאל משחו מגן
כתבו שהבכורה ליעקב תני
בר קפרא ולפי שהיו
משחקים הסכים הקב"ה
ושחק עמהם וקיים הבכורה
ליעקב מנין דכתיב (שמות
פ"ד) כה אמר ה' בני בכרי
ישראל כו' ע"כ, ולפי"ז י"ל
דלכן הוסיף יעקב לעשו
לחם, והיינו חדא כדי
שחביריו של עשו יסכימו
לבוא לסעוד עמו כי אולי
בשביל עדשים לבד לא
יסכימו ועתה שיראו שיש גם
לחם יסכימו לבוא, ועוד
דכל שלעגו של עשו גדול
יותר כך יותר סיכוי
שהבכורה תינתן ליעקב ולכן
הוסיף לו לחם כי חשש
שבשביל העדשים לבד לא
יהיה לעגו של עשו גדול כ"כ,
ולעגו של עשו על יעקב
(לשיטתיה של עשו)
שבשביל עדשים לבד מסכים
לקנות הבכורה, וע"י שיעקב

מזבחה לחם אשה לריח
ניחוח כל חלב לה' ופרש"י
וז"ל לחם אשה לה' לחמו
של אש לשם גבוה כו' עכ"ל,
וכן הוא בשמו"ר (י"ט ד')
יעקב כו' שאל מלפני הקב"ה
ונתן לו לחם לאכול כו' לא
תעלה על דעתך שיעקב
לחם ושמלה שאל כו' כהנים
אוכלים מלחם הפנים כו'
יעו"ש, והכונה כדי שתהיה
המכירה גמורה ולא יטען
אח"כ עשו שלא ידע מה הוא
מפסיד, שהרי ביזה הבכורה
משום עבודת הקרבנות
כדפרש"י לעיל (מקרא ל"ב)
והכא.

הד', איתא בב"ר (ס"ג י"ד)
ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד
עדשים כו' מה עדשה זו יש
בה אבל ויש בה שמחה כך
אבל שמת אברהם אבינו
שמחה שנטל יעקב את
הבכורה ויאכל וישת הכנים
עשו כת של פריצים אמרין
ניכול ידיה וניחוך עליו ורוח
הקודש אומרת ערוך

הוסיף לחם הוסיף עשו בלעגו שאף נתן לחם בעבור הבכורה שאינה כלום, ובאמת נמכרה הבכורה מדינא ליעקב. והנה נמצא דבאותו היום שנפטר אברהם אבינו עשה עשו הסעודה הגדולה עם הכת פריצים, שהרי אותו יום שנפטר אברהם אבינו נטל יעקב את הבכורה וכדלעיל במדרש וכדאמרי' בגמ' (ב"ב ט"ז ב') וכדפרש"י לעיל מקרא ל'. ואפשר דרבקה היתה אצל יצחק מאחר שנפטר אביו אברהם, ולכן יעקב דוקא בישל העדשים ליצחק שיאכל שזהו סימן אבילות וכנ"ל במדרש. הה', אי' (ב"ב ט"ז ב') אר"י חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום שנפטר אברהם אבינו עליו השלום כו', ויתכן דכיון שראה יעקב אבינו ע"ה שהתחיל בעבירות לכן הוסיף לו לחם כי אולי עי"ז ירגע מעט

ויפסיק העבירות ורשעותו אבל התורה אומרת וילך ויבז שהוסיף רשעה. הו', י"ל דהרי עשו רעב היה ואין קביעות סעודה בלא פת ובאמת ביקש סעודה אלא שראה העדשים ונתאוה להם ולכן ביקשם ביחוד. הז', י"ל דהוא כמו שמצינו אצל בנ"א שאומרים שצריך סעודה בשרית או חלבית והכונה דמלבד הבשר או החלב יש גם לחם ולא רק בשר או חלב, וכמו כן עשו כאילו ביקש סעודת נזיד עדשים וודאי שנתכוין גם ללחם. הח', אי' בשו"ע (או"ח סי' קס"ז סעיף י"ח) אין הבוצע נותן ביד האוכל אא"כ היה אבל ע"כ יעו"ש, ולפי"ז י"ל דיעקב רצה לרמז לעשו שהוא אבל קצת וכמש"כ הרמ"א (יור"ד סי' שע"ד ס"ו) דאבי אביו שמת לא ירחץ עד השבת וכו' יעו"ש, והרי עשו עשה שמחה גדולה

וכדלעיל במדרש (הובא בתי' ד'), ולכן הוסיף לו לחם, ומסתבר דנתן לו הלחם בידו שהרי עשו עשה תנאי במכירה "הלעיטני" והיינו שישפך לתוך פיו ולכן מסתבר דאף הלחם נתן בידו ממש.

הט', כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' דעות) דאין זה בריא לאכול הרבה עדשים יעו"ש, ולפי"ז י"ל דלכן הוסיף לו לחם והיינו כדי שלא ירבה באכילת העדשים שהרי עשו רעב היה ובלא הלחם ודאי היה מרבה באכילת העדשים וכיון שאין זה בריא הוסיף לו לחם.

הי', אי' בבה"ל (ריש סי' קס"ט) דהמנהג אצל כל ישראל דכשאדם נכנס לבית חברו בשעה שאוכלים קורין לו לאכול ואפשר הטעם משום שמא יתאוה לשום מאכל ויבא לידי סכנה יעו"ש, ולפי"ז אפשר דיעקב אבינו חשש שעשו יערער על

המכירה ויאמר דבלא"ה היית חייב ליתן לי עדשים וא"כ לא קבלתי תמורה להבכורה, ולכן הוסיף לו לחם שזה לא היה חייב כי בזה אין חשש שיתאוה ויבא ליד סכנה.

הי"א, אי' בשו"ע (או"ח סי' קס"ט סעי' ב') לא יתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך, הג"ה ויש מקילין אם נותן לעני בתורת צדקה, ועי' ב"ח דליתן למי שלא נוטל ידיו חמיר טפי יעו"ש, ולפי"ז י"ל דהעדשים הוי דבר שטיבולו במשקה, וכיון שביקש עשו הלעיטני, א"כ אין ההיתר דדבר שדרכו לאכול ע"י כף וכדו', דלא צריך ליטול ידיו כשאוכל בכף דהרי לא אוכל ביד, ונמצא דאם היה נותן העדשים לבד לא היה נוטל ידיו ולכן נתן לו לחם כדי שיטול ידיו, גם העדשים בשביל הבכורה הי' וא"כ אי"ז צדקה וכיון שכן הי' אסור ליתן העדשים אבל

לחם זה צדקה ומותר הי' ליתן, והעדשים טפל לפת וממילא אי"צ לברך עליהם ולכן נתן לחם.

הי"ב, י"ל דיעקב רצה שעשו לא יכריחנו להלעיט לו העדשים ולכן הביא לו לחם כי את הלחם לא שייך לשפוך לפה וא"כ יצטרך עשו להתאמץ באכילת הלחם וכיון שכן יתאמץ גם בעדשים בלי שיצטרך להלעיט לו העדשים לפיו.

הי"ג, תנן (אבות פ"ג מ"ג) שלשה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים, ופירש הרע"ב דמ"מ מהני שמברכין ברכהמ"ז יעו"ש, ולפי"ז י"ל דהרי עשו לא למד תורה על השולחן ורצה יעקב אבינו שלא יחשב לו לעשו כאילו אכל מזבחי מתים ולכן נתן לו לחם שעי"כ יברך ברכהמ"ז ולא יחשב כאילו אכל מזבחי מתים (ועשו לא אכל לבדו

וכדאיתא בב"ר והובא למעלה בתי' הרביעי, ואף אי הוה אוכל לבד ג"כ יש לקיים התי' כי כתב התו"ט בשם הרשב"ם דשלשה לאו דוקא וה"ה אחד ונקט שלשה משום שסתם שולחן איכא שלשה לזימון יעו"ש).

ומה שפירש הרע"ב דמהני ברכהמ"ז, עי' מג"א (או"ח סי' ק"ע ס"ק א') דכתב וז"ל כל שולחן שלא אמרו עליו ד"ת כאילו אכלו מזבחי מתים וכתב בשל"ה דלימוד ממש ולא יסמוך על ברכת המזון עכ"ל, ובהגהות הגר"ח צאנזר כתב עלה וז"ל ולא יסמוך על ברכהמ"ז נ"ב ובזוהר חדש רות דף ס"ז ע"ב כתב שיחיד יוצא בו עכ"ל.

הי"ד, אי' בשו"ע (או"ח סי' ק"ע סעי' ג') משיירין פאה בקערה יעו"ש, וכתב במג"א (סק"ח) וז"ל אפילו אינו משמש בסעודה רק מבשל המאכל אפילו אין מזונותיו

עליו עכ"ל, והנה עשו היה רעבתן וגומר האוכל כולו, היפוך ממה שהיה צריך לשייר בקערה שלא יראה כרעבתן, ולכן הוסיף לו לחם כדי שיוכל לשייר בקערה, כי ע"י שיאכל הלחם כבר ישבע וממילא יוכל לשייר פאה מהעדשים בקערה, ותירוץ זה הוא דוקא לפי' התוס' שצריך לשייר בקערה שלא יראה כרעבתן, אבל לפי' רש"י דהוא כדי לשייר לשמש ליכא לתי' זה, והובא פלוגתייהו דרש"י ותוס' בב"ח שם יעו"ש, ולכאורה בשו"ע שם נפסק כרש"י יעו"ש בביהגר"א ובמ"ב.

הט"ו, כתב השל"ה (שער האותיות אות ק' בעניני אכילה סעיף ו') כי הידים שאוחז בהם המאכל והמשקה הם רומזים על תורה והעבודה כמ"ש רז"ל שכל אחד מאלו האצבעות נתייחד למצוה זרת למדידת החושן קמיצה למנחת כהן

אמה לכלי המשכן והבנין אצבע להזאה גודל לבוהן אהרן והמצורע כו' יעו"ש, ולפי"ז י"ל דלכן הוסיף לו לחם כי העדשים רצה עשו שישפוך לו לפיו אבל הלחם א"א אלא לאכול בידיו, ורצה לרמז לו בזה שמפסיד בזה שמכר הבכורה וכמו שאמרו שהאצבעות מרמזין על עבודת הכהונה, וכעין זה תי' למעלה בתירוץ השלישי.

הט"ז, כתיב (תהילים קל"ו כ"ה) נותן לחם לכל בשר, ורצה יעקב אבינו לרמז לעשו שמכר הבכורה בשביל כלום, כי הלחם בלא"ה היה מגיע אליו כדכתיב נותן לחם כל בשר, ולכן הוסיף לו הלחם.

הי"ז, תנן (אבות פ"ו מ"ד) פת במלח תאכל, ופירש הרע"ב וז"ל שאם אין לך אלא פת במלח תאכל ותלמד עכ"ל, ורצה יעקב אבינו לרמז לעשו שבאמת אין הבכורה מתאימה לו, כי

הוא צריך גם עדשים ואינו מסתפק במלח.

הי"ח, ארז"ל (ב"ר ע' ה') לחם זו תורה שנאמר לכו לחמו בלחמי, ורצה יעקב אבינו לרמז לעשו שהוא מוכר עבור העדשים את הבכורה שבכללה התורה כי בבכורה תלוי עיקר עם ישראל, ולכן הוסיף לו הלחם.

הי"ט, אמרי' (ביצה ט"ז א') כמה טפשאי הני בבלאי דאכלי נהמא בנהמא, והיינו שאוכלין הדייסא ע"י הלחם, וקצת משמע דבמקום לאכול בסיוע של המזלגות הם אכלו התבשיל עם הלחם, ומבואר נמי בגמ' (נדרים מ"ט א') דמעשה קדרה רך אף הני דפליגי על הבבלאי הי' דרכן לאכול ע"י הלחם (עי' רא"ש דמתאכיל), והנזיד ג"כ רך הוא, ולפי"ז י"ל דלכן הוסיף לו הלחם והיינו שיהיה לו במה לאכול במקום המזלגות, וכיון שאכל

גם הלחם אין זה ביזוי אוכלים וכדאיתא בשו"ע (או"ח סי' קע"א סעי' ג') מותר לאכול דייסא בפת במקום כף והוא שיאכל הפת אח"כ כו' יעו"ש.

הכ', תנן (טבול יום פ"ב מ"ה) וכן בקטניות שקרמו על גבי פרוסות, ופירש הרע"ב וז"ל על גבי פרוסות של לחם שמניחין על הקטניות עכ"ל, ומצינו שכך היה דרך לאכול, ולכן הוסיף לו לחם מלבד העדשים שהם קטניות. (ועי' בפיהמ"ש לרמב"ם שם שפירש באופן אחר מהרע"ב).

הכ"א, י"ל כי יתכן שעשו רצה שיעקב יאכל עמו דהלחם יאכל יעקב והעדשים יאכל עשו ועי"ז יהיה קירבת הדעת ביניהם כדאמרי' (סנהדרין ק"ג ב') גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים, ולכן הביא יעקב לעשו הלחם שע"ז לא

נשאר כלום ליעקב מה לאכול ועי"ז לא היה צריך ליסב בסעודה יחד עם עשו, וכמש"כ בשו"ע (או"ח סי' ק"ע סעי' כ') דגנאי הוא לת"ח ליסב בסעודה עם עם הארץ יעו"ש.

הכ"ב, אי' בשו"ע (או"ח סי' ר"ב סעי' ב') בענין פרי הנימוח אי ברכתו שהכל או העץ, ויתכן דהעדשים נימוחו, ולכן הוסיף הלחם כדי לפטור הספק שהרי פת פוטר כל הבא מחמת סעודה.

הכ"ג, י"ל דהא יעקב בישל העדשים ליצחק כדפרש"י, ופחד יעקב שעשו יגמור כל העדשים ולא ישאר ליצחק ולכן הוסיף לו לחם כדי שישבע גם בלא כל העדשים שהכין.

הכ"ד, י"ל ע"ד החידוד, דהא תנן (נדרים נ"ג ב') מן העדשים אסור באשישים רבי יוסי מתיר, ופירש"י וז"ל אסור באשישים בפת

שמעורב בו קמח עדשים דיש בכלל עדשים אשישים עכ"ל, ונמצא דלת"ק עדשים ואשישים היינו הך, וכיון שכן, יתכן דהלחם שהוסיף לו היה פת זו שמעורב בה קמח עדשים, והביא לו כדי שלא יערער אח"כ שביקש עדשים ונתכוין לאשישים, ולכן הוסיף לו אף לחם עדשים.

הכ"ה, אמרי' (יומא ע"ד ב') המאכילך מן במדבר למען ענתך רבי אמי ורבי אסי ח"א אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וח"א אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל אמר רבי יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין אמר אב"י הלכך מאן דאית ליה סעודתא לא יכלה אלא ביממא ע"כ, ולפי"ז י"ל דכיון שעשו ביקש הלעיטני א"כ נמצא שלא רצה האוכל וכיון שלא ראה העדשים יתכן שלא היה שבע, והיה מערער שהעדשים לא היו

נשאר כלום ליעקב מה לאכול ועי"ז לא היה צריך ליסב בסעודה יחד עם עשו, וכמש"כ בשו"ע (או"ח סי' ק"ע סעי' כ') דגנאי הוא לת"ח ליסב בסעודה עם עם הארץ יעו"ש.

הכ"ב, אי' בשו"ע (או"ח סי' ר"ב סעי' ב') בענין פרי הנימוח אי ברכתו שהכל או העץ, ויתכן דהעדשים נימוחו, ולכן הוסיף הלחם כדי לפטור הספק שהרי פת פוטר כל הבא מחמת סעודה.

הכ"ג, י"ל דהא יעקב בישל העדשים ליצחק כדפרש"י, ופחד יעקב שעשו יגמור כל העדשים ולא ישאר ליצחק ולכן הוסיף לו לחם כדי שישבע גם בלא כל העדשים שהכין.

הכ"ד, י"ל ע"ד החידוד, דהא תנן (נדרים נ"ג ב') מן העדשים אסור באשישים רבי יוסי מתיר, ופירש"י וז"ל אסור באשישים בפת

טובים, ולכן הוסיף הלחם שרואה וישבע.

הכ"ו, י"ל דהא כתיב הכא גבי עשו והוא עיף, ופרש"י (דברים כי תצא פכ"ה מקרא י"ח) וז"ל ואתה עיף ויגע עיף בצמא כו' עכ"ל, וכתב הרמב"ם (פ"ד מהל' דעות ה"ב) וכשיתחיל המזון להתעכל במעיו שותה מה שהוא צריך לשתות כו' עכ"ל יעו"ש, ולפי"ז י"ל דלכן הביא לו הלחם כי קודם השתיה צריך לאכול והעדשים היה לו שתיה.

הכ"ז, אי' בשו"ע (או"ח סי' קס"ז סעי' ד') יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה שיש בהן י' אצבעות כו' ע"כ, ולפי"ז י"ל דכיון שעשו ביקש הלעיטני לכן הוסיף לו הלחם והיינו כדי לרמז לו היאך צריך לאכול כמו הלחם שיש בו הרבה ענינים וכמו שצריך ליתן ב' ידיו על הפת ועוד כמבואר בשו"ע שם.

הכ"ח, הנה פרש"י לעיל (מקרא ל"א) וז"ל מכרה כיום כתרגומו כיום דלהן כיום שהוא ברור כך מכור לי מכירה ברורה עכ"ל, ונמצא דהמכירה היתה ביום וא"כ נמצא דעשו לא בא לאכול סעודת הערב אלא סעודת השחרית וכדאמרי' (פסחים י"ב ב') אלא איפוך רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים שישיית מאכל תלמידי חכמים יעו"ש (ומש"כ והוא עיף ומשמע שבא בערב עי' אבן עזרא דפירש והוא עיף כו' רעב וצמא עכ"ל וכיון שכן י"ל דכיון שעשו נתאוה לעדשים ורצה לשבור רעבונו בהם על כן נתן לו גם לחם והיינו כדי שיאכל פת שחרית וכדאמרי' (ב"מ ק"ז ב') דפ"ג חלאים תלוין במרה וכולן פת שחרית מבטלתן כו' יעו"ש.

הכ"ט, י"ל דבאמת יעקב אינו הביא לעשו רק נזיד עדשים, והא דכתיב לחם

אח"כ עשו תמורת מה מכר
הבכורה דבר שאינו שוה
שהרי הוא הפקר, אי נימא
דהוו עדשים מצריות, והבן.

ושוב נמצא דכתב במלא
העומר למהר"ל צינץ (מקרא
ל") דעשו אחזו בולמוס
והמכירה היתה באונס ולכן
יעקב נתן לו לחם למלאות
רעבונו ועי"ז לא יהי לעשו
טענת אונס דמאחר שאכל
הלחם ושבע אי לא היה חפץ
במכירה היה לו לחזור
מהמכירה יעו"ש.

ועוד נמצא דכתב בחזקוני
וז"ל ויעקב נתן לעשו וגו' עם
הכסף שנתן לו במקח נתן לו
לחם ונזיד עדשים לעדות
קיום המכירה כדרך כל
לוקחים מקח וכן מצינו ויקרא
לאחיו לאכול לחם בברית בין
יעקב ולבן עכ"ל.

כ"ו ב'. וירא אליו
ה' ויאמר אל תרד מצרימה
שכן בארץ אשר אמר אליך.

ונזיד עדשים ה"פ לחם היינו
דבר מאכל כדפרש"י בכמה
מקומות בחומש, ואיזהו דבר
מאכל היינו נזיד עדשים,
ומה שכתבו ונזיד עדשים
היינו ו' יתירה וטפלה
כדפרש"י (שמות תרומה
פכ"ה מקרא י"ב) יעו"ש.

הל', דהנה פרש"י (לך לך
פי"ד מקרא י"ח) וז"ל לחם
ויין כך עושים ליגיעי מלחמה
כו' עכ"ל והרי עשו היה בעל
מלחמה גדול, והבן.

הל"א, דהנה פרש"י
(וישב פל"ט מקרא ו') וז"ל כי
אם הלחם היא אשתו כו'
עכ"ל והרי עשו אותו היום
עבר על גילוי עריות כדאמר'
בגמ', ולכן נתן לו לחם לרמז
לו שיעשה תשובה.

הל"ב, דהנה תנן
(מעשרות פ"ה מ"ח)
והעדשים המצריות כו'
פטורים מן המעשרות,
ופירש הרע"ב דחזקתן מן
ההפקר יעו"ש, ולפי"ז יתכן
דחשש יעקב אע"ה שיטען

פרש"י וז"ל אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך עכ"ל, אף דהיה טענה על אברהם שירד למצרים (לדעת הרמב"ן וכמש"נ לעיל פי"ב מקרא י') מ"מ כל זה היה משום שקודם לזה א"ל הקב"ה לאברהם לך לך מארצך וגו', אבל אצל יצחק לא נאמר לו כן קודם לכן, כדי כך שיהיה עליו טענה על ירידתו למצרים, ולכן היה דעתו דיצחק לרדת למצרים.

ובלשון הכתוב דכתיב אשר אמר אליך, יל"ה דלכאורה היה צ"ל שכן בארץ הזאת וגו' ולמה הוצרך לכפול ולומר שכן בארץ אשר אמר אליך, ואיזוהי, גור בארץ הזאת, ושוב נמצא דכתב בספורנו וז"ל שכן בארץ אשר אומר אליך עשה משכנות רועים למקנך באותו המקום בעצמו כי אמנם הסיבה שהיה בדעתו

יל"ה מהא דכתיב לעיל (פכ"ה מקרא כ"ו) ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם ופרש"י וז"ל בן ששים שנה כו' ושפחה לא רצה לישא לפי שנתקדש בהר המוריה להיות עולה תמימה עכ"ל, וכיון שכן צ"ב מאי שנא דהתם לא רצה לישא שפחה לפי שנתקדש בהר המוריה ואילו הכא לא חשש משום שהוא עולה תמימה עד שהקב"ה אמר לו זאת וכדפרש"י הכא, וי"ל דכיון שהיה רעב א"כ היה זה מצב של סכנה שלא ימותו ברעב ולכן אע"פ שידע שהוא עולה תמימה אפי"ה חשב לירד למצרים, ומשא"כ שפחה מי

מכריחו לשאת לאשה, אבל
יתכן דיש לדחות זה התירוץ
דודאי היה מכרח לו לישא
שפחה כי רצה לקיים מצות
פו"ר, וצ"ב.

**כ"ו ה'. עקב אשר שמע
אברהם בקלי וישמר
משמתי מצותי חקותי
ותורתי.** כתב הרמב"ן דלפי
פירוש רש"י צריך לומר
שאברהם למד וקיים את
התורה קודם מתן תורה,
והביא דעת רבותינו
שאברהם אבינו למד את
התורה ברוח הקודש ושמר
אותה כולה כמי שאינו מצווה
ועושה ודוקא בארץ ישראל
יעו"ש, יל"ה מהא דאמרי'
(ע"ז ג' א') גדול המצווה
ועושה יותר מי שאינו מצווה
ועושה וא"כ לפי"ז נמצא
דשכרו של אברהם אבינו
קטן משלנו כי גדול המצווה
ועושה כו', ולא מסתבר, וי"ל
דאף שאברהם אבינו למד

וקיים התורה אע"פ שלא
נצטוה מ"מ שכרו גדול
משלנו והטעם כי אנו אפילו
שאנו מצווים אין אנו עושים
המצוות באותו השלמות
שעשה אברהם אבינו, ועוד
י"ל דהנה פירשו התוס' שם
וז"ל גדול המצווה ועושה פי'
מפני שהוא דואג תמיד
לבטל יצרו ולקיים מצות
בוראו עכ"ל ולפי"ז י"ל
שאברהם אבינו עשה
המצות כשהוא דואג תמיד
לבטל יצרו ולקיים מצות
בוראו גם בזמן שאינו מצווה
ועושה, דלא מסתבר שלא
היה לאברהם אבינו יצה"ר,
והעשרה נסיונות יוכיחו דאי
לא יצה"ר מאי נסיונות הוו.

והנה אמרי' (ב"ב י"ז א')
שלשה לא שלט בהן יצר
הרע אלו הן אברהם יצחק
ויעקב כו' וי"א אף דוד כו'
ע"כ, וכתבו התוס' וז"ל
שלשה לא שלט בהן יצר
הרע אין לפרש שלא שלט
כלל דא"כ היכי קבילו עליהו

דאמרו גבי יצחק (תנחומא
תולדות ז') ורבי ברכיה אמר
הואיל ונתיסם בעיניו כאילו
הוא מת לפי שהיה גנוז
לתוך הבית ויצר הרע פסק
ממנו לכך כתוב ויהי כי זקן
יצחק ע"כ, צ"ל דהיינו
שיצה"ר פסק ממנו לגמרי
דאל"כ מאי הרבותא דהלא
כבר פסק ממנו קודם].

ואי תקשי מהא דכתיב לעיל
(וירא פי"ח מקרא א') וירא
אליו ה' באלני ממרא הוא
שנתן לו עצה על המילה כו'
ובשפתי חכמים אות ג' הביא
שמה שאברהם אבינו שאל
עצה על המילה יותר משאר
מצוות היינו משום שבשאר
מצוות גם אחר שיעשה אם
יצטוה מפי הבורא יתברך
עדיין יוכל לקיים כאחד
שמצווה ועושה אבל ברית
מילה כיון שאין המצוה אלא
פעם אחת לכן נטל עצה אם
לקיים המצוה מיד או
להמתין עד שיצטוה ויעשה
המצוה כאחד שמצווה

אגרא אלא כדאמר (יומא
ל"ח ב') מאי דכתיב רגלי
חסידיו ישמור כיון שעבר
אדם רוב שנותיו ולא חטא
שוב אינו חוטא ה"נ כיון
שראה הקב"ה שהיו דוחקין
עצמן כ"כ להתרחק מן
העבירה סייעם הקב"ה מכאן
ואילך שלא שלט בהן יצר
הרע עכ"ל, ויש להבין דברי
הגמ' ביומא דהא עכ"פ חלק
מן העשרה נסיונות היו אחר
רוב שנותיו של אברהם
אבינו, וי"ל דהנה כתבו
התוס' ישנים (יומא ל"ח ב')
וז"ל רגלי חסידיו ישמור
וא"ת הרי יוחנן כ"ג (ברכות
כ"ט א') ששימש בכהונה
גדולה שמונים שנה ולבסוף
נעשה צדוקי י"ל דודאי אם
בא ליטמא אין נועלין לפניו
לגמרי אלא הרבה מכריעין
אותו מכאן ואילך בלא עמל
ליטהר ולהתקדש עכ"ל
ולפי"ז י"ל דנהי נמי ששוב
אינו חוטא מ"מ אין זה לגמרי
וכנתבאר, ואכתי צ"ב. [והא

ועושה יעו"ש, והשתא אי כדברינו שאברהם אבינו אע"פ שלא נצטוה מצווה ועושה מ"מ עשה המצוות כאחד המצווה ועושה דהיינו שדואג לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו א"כ מאי נפק"מ לאברהם אבינו מתי לקיים המצוה דברית מילה דהא בין כך ובין כך יקיים כמצווה ועושה, והיה מקום ליישב דשאלת אברהם אבינו היתה האם מי שאינו מצווה ועושה גם אמרו עליו מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה אם לאו, ולא מסתבר דא"כ נמצא דמי שאינו מצווה ועושה לא נאמר עליו מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה שהרי אברהם אבינו חיכה לציווי השי"ת ולא מסתבר, והעירוני דכשאברהם אבינו היה מצווה ועושה עשה את המצוה יותר בדאגה לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו, שהרי לפי תירוצינו נתבאר שאברהם אבינו למד ושמר

כ"ו ז'. וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה הוא. יל"ה דלכאורה היה צ"ל כי ירא לאמר אשתי "הוא" וכמו שכתוב בתחילה אחתי "הוא", ועוד מהו הלשון פן יהרגני דלכאורה היה צ"ל פן יהרגוהו שהרי זה כבר אינו מדבריו של יצחק רק הסבר הכתוב למה אמר יצחק אחתי, ועי' תרגום יונתן ב"ע שזה חלק מדברי יצחק והיינו שהתורה מספרת מה שיצחק חשב בליבו,

כדתרגם ארום חשב בליבה
דלמא יקטלוני, יעו"ש.

שמותר היה להם לישא
אחות, א"כ מה טען אבימלך
(להלן מקרא ט') אך הנה
אשתך הוא ואיך אמרת
אחתי הוא, וי"ל דהא שאלתן
היתה לענין אישות אם היא
נשואה לו או לא, וכיון שהיא
נשואה לו מה להם אם
האמת ג"כ היה שהיא
אחותו.

י"ה דבשלמא גבי אברהם
אבינו שאמר אחתי נחא כי
עדיין לא היו להם ילדים אבל
הכא גבי יצחק אבינו שיעקב
אבינו ועשו כבר נולדו והיו
עמם היאך היה יכול לומר
אחתי, וצ"ל דמשום
השתדלות עשה כן, אע"פ
דאצל אברהם היה
ההשתדלות יכולה להועיל
יותר כי עדיין לא נפקדו מ"מ
אצל יצחק אע"פ שהיו כבר
ילדים היה זה ג"כ
השתדלות, שלא הי'
השתדלות באופן אחר, וכיון
שעשה השתדלות סוף דבר
הי' שבאמת הקב"ה הצילם.

והנה גבי יצחק ורבקה מצינו
הכא מה שלא היה גבי
אברהם ושרה, דאילו אצל
אברהם ושרה, אבימלך לקח
אותה כדלעיל (וירא פ"כ
מקרא ב'), ואילו הכא
אבימלך לא לקח את רבקה
כמבואר מדכתיב (להלן
מקרא ח') ויהי וגו' וישקף
אבימלך וגו' וירא והנה יצחק
מצחק את רבקה אשתו,
וטעם ההפרש י"ל, דאחר
שראה אבימלך שהקב"ה
הזהירו פן ימות בענין שרה,
לכן אף שיצחק אמר אחתי
הוא כבר פחד לקחתה.

י"ה למ"ד (להלן וישב פל"ז
מקרא ל"ה) שהשבטים
נשאו תאומותיהם דהיינו
שנשאו אחיות, דהא כיון

צאן ומקנה בקר ועבדה רבה
וכדכתיב לעיל מקרא י"ד.

כ"ו י"ח. וישב יצחק ויחפר
את בארת המים אשר
חפרו בימי אברהם אביו
ויסתמום פלשתים אחרי
מות אברהם ויקרא להם
שמות כשמת אשר קרא
להן אביו. הא דכתיב
ויסתמום פלשתים אחרי מות
אברהם היינו משום דלעיל
(מקרא ט"ו) כתיב וכל
הבארת אשר חפרו עבדי
אביו בימי אברהם אביו
סתמום פלשתים וימלאום
עפר, והנה לא הוזכר
שסתמום פלשתים אחרי
מות אברהם ומזה היה יכול
להיות משמע דסתמום
פלשתים עוד בחיי אברהם,
ועל כן אמר הכתוב הכא
ויסתמום פלשתים אחרי מות
אברהם והיינו לומר דלא
היה זה בחיי אברהם אלא
אחרי מות אברהם.

כ"ו י"ד. ויהי לו מקנה צאן
ומקנה בקר ועבדה רבה
ויקנאו אתו פלשתים. ולהלן
(מקרא כ"ז) כתיב ויאמר
אליהם יצחק מדוע באתם
אלי ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם, ויל"ה
דא"כ הול"ל הכא ויקנאו
וישנאו אתו פלשתים וכן
להלן ואתם קנאתם ושנאתם
אתי, וי"ל דבאמת בתחילה
רק קנאו וע"י הקנאה באו
לידי השנאה, ומחמת
השנאה שלחוהו מאתם,
וזהו ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם והיינו
שסיבת הדבר ששלחתם
אותח מאתכם הי' משום
השנאה ולא מצד הקנאה.

כ"ו ט"ז. ויאמר אבימלך אל
יצחק לך מעמנו כי עצמת
ממנו מאד. פירוש, במקנה

ועיין כעין זה באור החיים
הקדוש (במדבר חוקת פ"כ
מקרא ח' ד"ה ועומק
הדברים כ"ו) דכתב שאם
משה רבינו היה נכנס לא"י
וכן אהרן היה נכנס לא"י
ומשה בונה את הבהמ"ק לא
היה נחרב הביהמ"ק יעו"ש.
וארז"ל (כתובות ה' א') דרש
בר קפרא גדולים מעשה
צדיקים יותר ממעשה שמים
וארץ דאלו במעשה שמים
וארץ כתיב אף ידי יסדה
ארץ וימיני טפחה שמים
ואילו במעשה ידיהם של
צדיקים כתיב מכון לשבתך
פעלת ה' מקדש ה' כוננו
ידיך ע"כ, וחזינן גדלות
מעשי ידיהם של צדיקים,
וזהו כהכא גבי יצחק אבינו
וכנ"ל.

כ"ו כ"ז. ויאמר אליהם
יצחק מדוע באתם אלי
ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם. יל"ה וכי

כ"ו כ"ב. ויעתק משם
ההרה ויחפר באר אחרת
ולא רבו עליה ויקרא שמה
רחבות ויאמר כי עתה
הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ.
יש לדקדק דהכא כתיב
ויחפר לשון יחיד, ולא ויחפרו
לשון רבים כהא דכתיב לעיל
(מקראות י"ט כ"א), ושמא
י"ל דבאמת באר זו חפר
יצחק עצמו ולא עבדיו כמו
הבארות האחרים, ולפי"ז
יתכן דזהו הטעם שלא רבו
על זה הבאר וכדכתיב ולא
רבו עליה, והיינו משום
שיצחק חפר אותה וזכותו
וצדקותו הגין מהמריבה,
ובענותותו של יצחק קרא
הבאר רחובות משום כי
עתה הרחיב ה' לנו ופרינו
בארץ, והסתיר בזה זכותו
וצדקותו שמשום זכותו
וצדקותו לא רבו על באר זה
ואז הרחיב ה', וק"ל.

לא שייך שבאו עתה לרצותו ולהשלים עמו, וי"ל דרצה לדחות הברית שרצו לעשות, שהרי כבר ידע מאברהם אביו שהברית של אבימלך אין זה ברית של אמת דאל"כ למה אבימלך גרש את יצחק והרי אבימלך אמר לאברהם לעיל (פכ"א מקרא כ"ג) ועתה השבעה לי באלקים הנה אם תשקר לי ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי וגו', ועל כרחך דהברית של אבימלך לאו ברית של אמת היא ולכן דחה אותו יצחק, ועוד י"ל ע"פ הא דאמרי' (תדא"ר ספ"ז) דהמלאכים טענו לקב"ה היאך אברהם עשה ברית עם עכו"ם וענה להם הקב"ה שאברהם עשה כן מפני דרכי שלום כו' יעו"ש, וחזינן דאי לאו מפני דרכי שלום אסור לעשות ברית עם עכו"ם, והכא יצחק ראה שאין צריך ולא יועיל כאן הדרכי שלום ההוא,

וק"ל. ועי' אוה"ח הק'. (ועמש"כ בזה שמות משפטים פכ"ג מקרא ל"ב). והנה מטענת המלאכים מבואר דלאברהם אבינו היה דין של ישראל ולא דין של נכרי, ועי' בענין זה בספר פרשת דרכים עה"ת לבעל המשנה למלך בדרך האתרים דרוש ראשון.

כ"ו כ"ח. ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו ביננו ובינך ונכרתה ברית עמך. יל"ה למה לא כרת אבימלך את הברית עם יצחק בעודו נמצא בגרר וכמו שאברהם כרת הברית עם אבימלך בעודו בגרר, ועוד יל"ה לשם מה כרתו ברית אחר שכבר הלך מגרר, ואין ליישב דרצו שיחזור אליהם דא"כ היה אבימלך צ"ל כן בהדיא וכמו שאמר לאברהם לעיל (וירא פכ"א מקרא כ"ג) ועם הארץ

אשר גרתה בה, וי"ל דפחדו
שמה יצחק ילחם כנגדם על
שגירשוהו וכדמשמע לשון
הכתוב תהי נא אלה בינותינו
ובינך, ולכן רצו עתה לעשות
עמו ברית.

**כ"ו ל"ב. ויהי ביום ההוא
ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו
על אדת הבאר אשר חפרו
ויאמרו לו מצאנו מים. והיינו
הבאר דכתיב לעיל (מקרא
כ"ה) ויבן שם מזבח ויקרא
בשם ה' ויט שם אהלו ויכרו
שם עבדי יצחק באר, אלא
שלא הספיקו לספר לו משום
שאבימלך בא אליו, וסייעתא
לדבר דבשני המקומות כתיב
דהיה זה בבאר שבע והיינו
דכתיב לעיל (מקרא כ"ג)
ויעל משם באר שבע, והיינו
דכתיב להלן (מקרא ל"ג)
ויקרא אתה שבעה על כן
שם העיר באר שבע עד
היום הזה, וק"ל.**

**כ"ו ל"ג. ויקרא אתה שבעה
על כן שם העיר באר שבע
עד היום הזה. יל"ה דהרי
כבר קראו לאותו המקום
בשם באר שבע וכדכתיב
לעיל (מקרא כ"ג) ויעל משם
באר שבע ועוד כתיב לעיל
(וירא פכ"א מקרא ל"א) על
כן קרא למקום ההוא באר
שבע כי שם נשבעו שניהם,
וי"ל דה"ק על כן שם העיר
באר שבע "עד היום הזה"
דייקא. ועי' אבן עזרא
ורשב"ם מה שתירצו בזה.**

**כ"ז א'. ויהי כי זקן יצחק
ותכהין עניו מראת ויקרא
את עשו בנו הגדל ויאמר
אליו בני ויאמר הנני. פרש"י
וז"ל ותכהין בעשן של אלו
(שהיו מעשנות ומקטירות
לע"א) כו' עכ"ל, יל"ה היאך
רק יצחק ניזוק מזה ואילו
רבקה לא ניזוקה מהעשן,
וי"ל דכיון שיצחק זקן היה**

לכן הזיק לו יותר (וכדכתיב (ש"א ג' ב') ועיניו החלו כהות דקאי אזקנה) ומשא"כ רבקה, ולפי"ז אפשר דזהו מה שאמרה רבקה (להלן מקרא מ"ו) קצתי בחיי מפני בנות חת, והיינו דכיון שיעקב אבינו היה צריך לישא אשה ורבקה זקנה היתה לכן חששה שלא יכהו עיניה כיצחק שנסתמא מעשנן של בנות חת.

והא דרבקה כבר היתה זקנה, כן נתבאר מדכתיב להלן (פכ"ט מקרא כ"א) ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה ופרש"י וז"ל ומלאו ימי כו' שהרי אני בן פ"ד שנה ואימתי אעמיד י"ב שבטים כו' עכ"ל, והרי עבד אצל לבן י"ד שנה, וקודם היה י"ד שנה בבית שם ועבר כדפרש"י לעיל (פכ"ה מקרא כ"ו) ד"ה בן ששים שנה, ונמצא דכשהלך מיצחק ורבקה היה בן נ"ו

שנה, והרי כשרבקה נישאה ליצחק היתה בת ג' שנים וי' שנים עד שהיתה ראויה להוליד ועוד י' שנים עד שנודע שהיא עקרה וכדפרש"י להלן (פכ"ח מקרא ט'), ונמצא דכשהולידה את יעקב היתה בת כ"ג, והשתא נ"ו שנים שגדל יעקב ועוד כ"ג שנים עד שנולד נמצאת רבקה בת ע"ט שנים, ועל כרחך שהיא היתה זקנה.

ולכאורה היה מקום לומר דבאמת רבקה ג"כ נתעורה, והא דלא הוזכר כן בכתוב היינו משום דרק גבי יצחק הוצרך הכתוב לספר זאת, והיינו כדי לומר הטעם למה יצחק נתעורר והוא כדי שיעקב יטול הברכות וכדפרש"י הכא ומשא"כ רבקה שלא בירכה לא הוצרך הכתוב לספר זאת שנתעוורה, מיהו שוב נמצא דאמרי' (תנחומא תולדות ח') דרבקה לא נתעוורה

יעו"ש, אלא דיל"ה מנ"ל
למדרש שלא נתעוורה
דדלמא נתעוורה וכנתבאר
למעלה, אמנם בכתובים
מוכח כדברי המדרש שלא
נתעוורה, דאת"ל שנתעורה
א"כ היאך בישלה גדי עיזים
ליצחק, והיאך מצאה
הבגדים ליעקב וכו', אלא על
כרחק שלא נתעורה, והיאך
לא נתעורה כבר כתבנו
למעלה החילוק, ועי' במדרש
שם תי' לקושיא היאך לא
נתעורה מהעשן ובשפתי
חכמים אותיות מ' נ'.

הנה אף דעשו עשה ליצחק
מורת רוח ולא רק לרבקה
וא"כ היאך יצחק רצה לברכו,
מ"מ המורת רוח שהיה
ליצחק היה מנשותיו של עשו
ולא מעשו עצמו ואדרבא
יצחק חשב שעשו צדיק גמור
היה, כדאיתא כל זה
בתנחומא תולדות ח'.

הא דכתיב עשו בנו הגדל
היינו כי כבר מכר הבכורה
ולכן לא כתיב עשו הבכור,
וק"ל.

עוד פרש"י וז"ל ד"א
כשנעקד ע"ג המזבח והיה
אביו רוצה לשחטו באותה
שעה נפתחו השמים וראו
מלאכי השרת והיו בוכים
וירדו דמעותיהם ונפלו על
עיניו לפיכך כהו עיניו ד"א
כדי שיטול יעקב את
הברכות עכ"ל, והנה לפירוש
שכהו עיני יצחק מדמעות
מלה"ש יל"ה דא"כ מהו ויהי
כי זקן יצחק ותכהן וגו' והרי
בעקידה היה יצחק רק בן
ל"ז שנה, וי"ל דקרא ה"ק
ויהי כי זקן יצחק השתא,
וכבר תכהן עיניו מראות
בזמן העקידה, והא דהוצרך
הכתוב לספר הכא זה הענין
שכהו עיניו בעקידה, משום
דהכא איכא נפק"מ בזה

שהעמיד עשו בן רשע
תלמיד רשע מאחיה השילוני
שנאמר ואחיהו לא יכול
לראות כי קמו עיניו משיבו
למה שהעמיד ירבעם תלמיד
רשע.

**כ"ז ג'. ועתה שא נא כליך
תליך וקשתך וצא השדה
וצודה לי ציד. פרש"י וז"ל**
וצודה לי מן ההפקר ולא מן
הגזל עכ"ל, הנה מהא
דהוצרך יצחק להזהיר את
עשו שלא יצוד מן הגזל
מבואר דידע יצחק שעשו
אינו צדיק גמור, וא"כ יל"ה
היאך חשב יצחק שעשו
ימלא זו הבקשה וכמו
שבאמת רצה עשו לצוד מן
הגזל וכדפרש"י להלן (מקרא
ה'), ועוד היאך יצחק לא
חשש מפני שחיטה שאינה
כדין, וביותר אמאי לא
הזהירו על זה כמו שהזהירו
על הציד, וקושיא קמא י"ל
דהנה אי' (ב"ר ס"ה ט"ז)

והוא כדי שיטול יעקב את
הברכות. ושוב נמצא בב"ר
(ס"ה ט') דהיו הדמעות
רשומות בעיניו וכיון שהזקין
כהו עיניו.

ולפירוש האחרון יל"ה טובא
למה לו ליצחק להיות סומא
כדי שהברכות יחולו על
יעקב דהא בשביל זה אפשר
להשי"ת ליתן בלבו של יצחק
לברך את יעקב קודם וכמו
שבאמת הוא הבכור כי נוצר
מטיפה ראשונה שבמע
רבקה כדפרש"י לעיל (פכ"ה
מקרא כ"ו), והדברים
עמוקים, וצ"ב.

ארז"ל (מדרש שמואל
פרשה ח') ויהי ביום הוא
ועלי שוכב במקומו ועיניו
החלו כהות וגו' מכאן אמרו
חכמים כל מי שהוא מעמיד
בן רשע או תלמיד רשע סוף
שעיניו כהות בן רשע מיצחק
שנאמר ויהי כי זקן יצחק
ותכהנה עיניו מראות למה

דעשו היה מהגדולים בעולם
במצות כיבוד אב יעו"ש
ומעתה יתכן ליישב דהכא
יצחק חשב שודאי עשו ימלא
את בקשתו שלא יצוד מן
הגזל.

**כ"ז ה'. ורבקה שמעת
בדבר יצחק אל עשו בנו
וילך עשו השדה לצוד ציד
להביא. יל"ה מה חששה
רבקה שהרי היה לה לחשוב
שאחר שיגמור יצחק לברך
את עשו יברך גם את יעקב
שהרי יצחק רצה לברך את
שניהם כמבואר להלן (מקרא
ל"ו) ברש"י שמא עון יש בי
כו' יעו"ש, וי"ל דאף שיצחק
רצה לברך את שניהם מ"מ
רצה לברך את עשו בברכה
המיוחדת של ויתן לך
האלקים וגו', וזה הדבר
רצתה רבקה למנוע
בצדקותה, וראיה לזה ממה
שיצחק קרא לעשו ולא
ליעקב, ועוד ממה שאמר**

יצחק (להלן מקרא ל"ה)
ויאמר בא אחיך במרמה
ויקח ברכתך והיינו ברכה
שלך דייקא, ועוד י"ל
דחששא מפני האוכל האינו
כשר של עשו דמנין ששחט
כדין ומנין שאינו טריפה,
ועוד י"ל דחששה שלא
יספיק לברך גם את יעקב
שהרי יצחק אמר (לעיל
מקרא ב') לא ידעתי יום
מותי.

**כ"ז ו'. ורבקה אמרה אל
יעקב בנה לאמר הנה
שמעתי את אביך מדבר אל
עשו אחיך לאמר. ולהלן
(מקרא ז') כתיב הביאה לי
ציד ועשה לי מטעמים
ואכלה ואברככה לפני ה'
לפני מותי, ויל"ה למה לא
אמרה ועשה לי מטעמים
כאשר אהבתי ואכלה וכמו
שבאמת כך יצחק אמר לעיל
(מקרא ד'), וכן בהא דכתיב
להלן (מקרא ט') לך נא אל**

הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאבִּיךָ כאשר אהב נמי קשיא דבשלמא אם רבקה היתה אומרת ליעקב שיצחק בקש מטעמים כאשר אהבתי אז ניחא מה שרבקה אמרה ליעקב שהיא תעשה מטעמים כאשר אהב יצחק, אבל עתה דרבקה לא אמרה כן ליעקב א"כ מאי נפק"מ ליעקב היאך רבקה תעשה המטעמים ומהו כאשר אהב, וצ"ב הענין.

שכשיצחק ישאל את הקב"ה אם לברך את עשו, שהרי יצחק אמר לפני ה', ועל כרחך שהיה שואל, א"כ ודאי שהקב"ה היה עונה לו ליצחק שלא לברך את עשו אלא את יעקב, וכיון שכן, מה היה חששה לרבקה פן יברך את עשו ולא את יעקב, ואין לומר שלא רצה לברך רק את עשו שהרי רצה לברך גם את יעקב וכדפרש"י להלן (מקרא ל"ו) וז"ל תנחומא כו' יעו"ש, ויתכן ליישב דודאי ידעה רבקה שאילו כן היה הקב"ה היה עונה ליצחק שלא יברך את עשו אלא את יעקב אבל עדיין חשש אחר היה לה, והוא, שמא עד שיעקב יכין המטעמים החדשים, יצחק כבר יפטר מן העולם וכמו שאמר יצחק (לעיל מקרא ב') לא ידעתי יום מותי ולכן מיהרה שיצחק יברך את יעקב, ושמא יתכן ליישב עוד דאין הכונה שיצחק ישאל

הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאבִּיךָ כאשר אהב נמי קשיא דבשלמא אם רבקה היתה אומרת ליעקב שיצחק בקש מטעמים כאשר אהבתי אז ניחא מה שרבקה אמרה ליעקב שהיא תעשה מטעמים כאשר אהב יצחק, אבל עתה דרבקה לא אמרה כן ליעקב א"כ מאי נפק"מ ליעקב היאך רבקה תעשה המטעמים ומהו כאשר אהב, וצ"ב הענין.

כ"ז ז'. הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני ה' לפני מותי. פרש"י וז"ל לפני ה' ברשותו שיסכים על ידי עכ"ל, הנה לפי"ז יל"ה מה היה החשש של רבקה שיצחק יברך את עשו, הא כיון שהקב"ה ודאי רצה שהברכות יהיו ליעקב וכמו שבאמת היה א"כ על כרחך

מטעמים, אך מה דכתיב ואעשה "אתם" מטעמים לשון רבים צ"ב שהרי רק אחד מהם היה למטעמים דאילו השני היה לפסח וכדפרש"י.

והנה מצינו שהיה אז פסח, וכיון שכן יל"ה בהא דכתיב להלן (מקרא י"ז) ותתן את המטעמים ואת הלחם וגו', דהא כיון שפסח היה הול"ל ואת המצות, ואת"ל דבאמת כונת הכתוב למצות א"כ יקשה ממה שמצינו דכתיב אצל לוט (וירא פי"ט מקרא ג') ויפצר בם מאד ויסרו אליו ויבואו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו ופרש"י ומצות אפה פסח היה עכ"ל, וחזינן דהיכא דפסח היה כתיב בהדיא מצות, וא"כ אמאי הכא כתיב לחם ולא כתיב מצות, וי"ל דאף המצות קרויות לחם כי כל דבר מאכל קרוי לחם כדפרש"י להלן ויצא פל"א מקרא נ"ד ובויקרא אמור

לקב"ה ממש רק הכונה שאמר כמו שאומרים היום בעזר ה' או אי"ה.

ובאמת צריך להבין טובא שהרי כשיעקב הגיע ליצחק, לא מצינו שיצחק שאל את הקב"ה אם לברכו, וצ"ל דכיון שבירך א"כ על כרחך ששאל להקב"ה והקב"ה הסכים על ידו ודוחק, ואולי מזה ראייה לתי' השני כאן למעלה.

כ"ז ט'. לך נא אל הצאן וקח לי משום שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביר כאשר אהב. פרש"י וז"ל שני גדיי עזים וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק אלא פסח היה האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים בפרקי דרבי אליעזר עכ"ל, הנה מש"כ רש"י והאחד עשה מטעמים הוא כלישנא דלעיל (מקרא ז') ועשה לי

וכ"א, ועי' מש"כ בזה עוד לעיל וירא פי"ח מקרא ה'.
והא דפרש"י דהגדי השני היה למטעמים ולא פירש שהיה לקרבן חגיגה (וכדאי' בתרגום יונתן ב"ע וכדלהלן) ענה לי ע"ז מרן הגאון ר' גרשון אידלשטיין שליט"א ראש ישיבת פונוביז' דקרבן חגיגה הוא כדי לאכול את הפסח לאחר השובע כדאמרי' (פסחים ע' א') יעו"ש, והרי ליצחק היה גדי שלם לקרבן פסח שכבר אכלו ולכן כבר היה שבע ממש ולא הוצרך לחגיגה עכ"ד, ולפי"ד המטעמים אפשר דהיה לשאר סעודות היום כולו, מיהו העירוני דבפרקי דר"א מבואר דיצחק היה צריך אף את המטעמים כדי לאכול על השובע את הפסח, ובאמת בתרגום יונתן ב"ע איתא חד לשום קרבן פיסחא וחד לשום קרבן חגא, וצ"ב.

ומה שהוצרך יצחק לאכול גדי שלם, י"ל ע"ד החידוד דהוא משום שיצחק סומא היה אז, וכדכתיב לעיל (מקרא א') ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת וגו', ואמרי' (יומא ע"ד ב') דהסומין אוכלין ולא שבעין יעו"ש, והא צריך לאכול הפסח על השובע, ולכן הוצרך לגדי שלם כדי שישבע ביותר.

יל"ה דהא כשיעקב הביא את המאכל יצחק אכלם ובירך אותו וכדכתיב להלן (מקרא כ"ה) ויאמר הגישה לי ואכלה מציד בני למען תברכך נפשי ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת, וכיון שאכל על כרחך שכבר נכנס היו"ט דפסח, וא"כ לאחמ"כ כשעשו הביא המטעמים להלן (מקראות ל' ל"א) נמצא שכבר היה יו"ט דפסח, וכיון שכן, יל"ה היאך

יצחק לא חשש שעשו צד
 ביו"ט בדרך איסור, ואין
 לומר דיצחק קיבל עליו
 תוספת יו"ט ועשה קידוש
 ואכל וא"כ נמצא דעשו לא
 צד ביו"ט, דהא ביו"ט דפסח
 צריך להיות הקידוש בלילה
 דוקא וכמש"כ במ"ב (סימן
 תע"ב ס"ק ד'), (ובתוספת
 שבת אסור מדינא לאכול עד
 שיעשה קידוש כמבואר
 במ"ב (סימן רע"א ס"ק י"א)
 יעו"ש וה"נ יצחק יהיה חייב
 לעשות קידוש), מיהו באמת
 כשעשו הביא המטעמים לא
 הוזכר בכתוב שיצחק אכל
 ורק אצל יעקב שהביא
 המטעמים כתוב שיצחק
 אכל, אבל י"ל דהא איתא
 שיצחק היה סבור שעשו
 צדיק גמור היה ולכן לא
 חשש שצד ביו"ט.

סמוך ליו"ט (והיה סמוך
 ליו"ט כנתבאר שכשבא יעקב
 אכל יצחק, ועל כרחך ששלח
 את עשו סמוך ליו"ט), עוד
 יל"ה דמזה שיצחק שאל את
 יעקב מה זה מהרת למצא
 בני מבואר דיצחק סבור היה
 שיש עוד זמן רב עד יו"ט,
 והרי נתבאר שכבר היה
 סמוך ליו"ט וא"כ היה חייב
 למהר למצוא, והיתכן
 שכששלח את עשו לא חשב
 על זה שאין זמן רב עד יו"ט
 ואילו כשבא יעקב שאל מה
 זה מהרת דמשמע דיש עוד
 זמן רב עד יו"ט, וי"ל דקושית
 יצחק ליעקב מה זה מהרת
 למצא היינו דמיד כששלחו
 חזר והיאך הצליח למצא
 אבל לא הקשה יצחק למה
 מיהר כי למהר ודאי היה
 צריך מפני שסמוך היה
 ליו"ט, וק"ל.

עוד יל"ה דכיון שכבר יו"ט
 דפסח היה וכתבאר, א"כ
 היאך שלח יצחק את עשו

כ"ז ט"ו. ותקח רבקה את
 בגדי עשו בנה הגדל

החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן. יתכן לפרש הא דכתיב אשר אתה בבית, שהרי יצחק ורבקה היו כל אחד באהל נפרד וכמו שהיה אצל אברהם ושרה לעיל (פכ"ד מקרא ס"ז), ודוק.

כ"ז י"ח. ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני. אף דכתיב לעיל (וירא פכ"ב מקרא א') והי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני ופרש"י וז"ל הנני כך היא ענייתם של חסידים לשון ענוה הוא ולשון זימון עכ"ל והא"כ היתכן שעשו דיבר בלשון ענוה, מ"מ י"ל דעשו היה מבטל עצמו בשעה שנתעסק עם אביו כדארז"ל (ב"ר ס"ה ט"ז) שעשו היה מהגדולים בעולם במצות כיבוד אב יעו"ש.

אך דברי המדרש התם צ"ב מהא דארז"ל (תנחומא תולדות י"א) והביאו רש"י אהא דכתיב להלן (מקרא כ"ב) ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו ופרש"י וז"ל קול יעקב שמדבר בלשון תחנונים קום נא אבל עשו בלשון קנטוריא דיבר יקום אבי עכ"ל, וא"כ היאך שייך לומר שכיבד את אביו יותר מכולם, ושמא י"ל דבמעשים כיבד את אביו יותר מכולם אבל עדיין בדרך ארץ היה פגום, ויש לדחות תי' זה דהא איתא בשו"ע (יור"ד הל' כיבוד או"א סי' ר"מ ס"ד) איזהו כבוד מאכילו ומשקהו מלביש ומכסה מכניס ומוציא ויתנו לו בסבר פנים יפות שאפילו מאכילו בכל יום פטומות והראה לו פנים זועפות נענש עליו ע"כ, וא"כ לא יתכן דישבחו את עשו על גדולת מעשים שלו במצות כיבוד

אב בשעה שנענש על זה, ושמא יתכן ליישב הכי, דנהי נמי דלא היה מדבר בעדינות מ"מ כיון שכך הי' תמיד דיבורו לכן זה לא נחשב לפגם דוקא במצות כיבוד אב אצלו, ועדיין צ"ב.

כ"ז י"ט. ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצידי בעבור תברכני נפשך. פרש"י וז"ל אנכי עשו בכרך אני הוא המביא ועשו הוא בכרך עכ"ל, הנה מה שפרש"י הכא ר"ל דאל"ה נמצא דמה שאמר יעקב אנכי עשו בכרך ה"ז שקר ולא יתכן שיעקב שיקר שהיתה מידתו אמת כדכתיב (מיכה ז') תתן אמת ליעקב וגו' ולכן פירש דכונת יעקב דאני הוא המביא אבל עשו הוא בכרך.

אבל עדיין יל"ה שהרי האמת שעשו לא הבכור עתה כי כבר מכר הבכורה ליעקב כדכתיב לעיל (פכ"ה מקרא ל"ג) וימכר את בכרתו ליעקב, וי"ל דנהי נמי דלענין דיני בכור כגון שנוטל פי שניים בנחלה ועוד דינין נמכרה הבכורה ליעקב מ"מ בעובדא לענין מי שנוטל ראשון היה זה עשו.

כ"ז כ"ג. ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שערת ויברכהו. יל"ה מהו ויברכהו, דהרי להלן (מקרא כ"ה) כתיב ויאמר הגשה לי ואכלה מציד בני למען תברכך נפשי וגו' ומבואר דעדיין לא ברכו.

כ"ז כ"ט. יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים הוה גביר לאחריך וישתחוו לך בני אמך ארריך ארור ומברכין ברוך. יל"ה דהרי

בן בכרך עשו. ולהלן
(מקרא ל"ו) כתיב ויאמר וגו'
את בכרתי לקח, ועיין רש"י
שם.

כ"ז ל"ג. ויחרד יצחק
חרדה גדלה עד מאד
ויאמר מי אפוא הוא הצד
ציד ויבא לי ואכל מכל
בטרם תבוא ואברכהו גם
ברוך יהיה. פרש"י וז"ל גם
ברוך יהיה שלא תאמר
אילולי שרימה יעקב לאביו
לא נטל את הברכות לכך
הסכים וברכו מדעתו עכ"ל,
ל"ה דהא כתיב לעיל (מקרא
ז') הביאה לי ציד ועשה לי
מטעמים ואכלה ואברכה
לפני ה' לפני מותי ופרש"י
וז"ל ברשותו שיסכים על ידי
עכ"ל וא"כ היאך שייך לומר
אילולי שרימה יעקב כו' דהא
ע"כ הברכה ליעקב היה
ברשותו של השי"ת, וכיון
דהקב"ה הסכים ע"כ דיצחק
ג"כ הסכים, ואיך שייך לומר

היה ליעקב רק אח אחד
וא"כ לכאורה יצחק היה צ"ל
בן אמך, ושמא י"ל דבה"ג
נמי אמרי' (יבמות ס"ב ב',
מדר"ש פ"ה ופס"ג) בני בנים
כבנים, וצ"ב. ועי' שו"ע חו"מ
סי' רנ"ז ס"ב ובנו"כ.

כ"ז ל"א. ויעש גם הוא
מטעמים ויבא לאביו ויאמר
לאביו יקם אבי ויאכל מציד
בנו בעבר תברכני נפשך.
הא דכתיב ויעש גם הוא
מטעמים, היינו לא רק רבקה
אלא גם עשו, אבל אין
הפירוש לא רק עשו (אולי
צ"ל: יעקב), שהרי לא יעקב
הכין המטעמים שהביא
ליצחק אלא רבקה הכינה,
והוא רק הלך להביא
הגדיים, כמבואר כל זה
במקרא.

כ"ז ל"ב. ויאמר לו יצחק
אביו מי אתה ויאמר אני

אילולי שרימה כו', וי"ל
דהכונה שלא יאמרו אלו
שלא יודעים שהיה ברשותו
יתברך וכמו העכו"ם שלא
יבואו בטענות דאילולי כו',
וק"ל.

דבר עמו מכר הבכורה
ודוחק, וצ"ל דאף הכא לא
התחרט עשו ממכירת
הבכורה ועשה עצמו
כמצטער ומתחרט על זה
עתה לפני יצחק אביו כדי
שיתברך.

**כ"ז ל"ו. ויאמר הכי קרא
שמו יעקב ויעקבני זה
פעמים את בכרתי לקח
והנה עתה לקח ברכתי
ויאמר הלא אצלת לי ברכה.
ל"ה דהרי עשו עצמו ביזה
הבכורה כדכתיב לעיל
(פכ"ה מקרא ל"ב) ויאמר
עשו הנה אנכי הלך למות
ולמה זה לי בכרה, וא"כ מה
טען הכא, ועוד דכיון שמכר
מדעתו ומרצונו כדכתיב שם
(מקרא ל"ג) ויאמר יעקב
השבעה לי כיום וישבע לו
וימכר את בכורתו ליעקב
א"כ מה טען הכא את בכרתי
לקח, ושמא י"ל שטען עשו
שמעצמו לא היה מוכר את
הבכורה ורק מאחר שיעקב**

פרש"י וז"ל תנחומא למה
חרד יצחק אמר שמא עון יש
בי שברכתי קטן לפני גדול
ושנתי סדר היחס התחיל
עשו מצעק ויעקבני זה
פעמים אמר לו אביו מה
עשה לך אמר לו את בכורתי
לקח אמר בכך הייתי מצר
וחרד שמא עברתי על שורת
הדין עכשיו לבכור ברכתי גם
ברוך יהיה עכ"ל, הנה מצינו
בזה חדא שיצחק רצה לברך
גם את יעקב וגם את עשו
אלא שהתחיל הענין בעשו
כי חשב שהוא הבכור, ועוד
יראת שמים הגדולה של
יצחק מחטא.

והנה עתה לקח ברכתי
דהכא לא שייך לומר שקנה
הברכה, אלא על כרחך דהא
דכתיב את בכרתי לקח היינו
לקיחה סתם ולא נתכוין עשו
לומר שנעשה ע"י קנין.

אבל מדברי רש"י דכתב
תנחומא כו' וכנ"ל משמע
דכונת עשו לא היה ללקיחה
סתם, דאת"ל דהיתה כונתו
ללקיחה סתם ולא לקנין א"כ
היאך הבין מזה יצחק
שבאמת עשו מכר הבכורה
ויעקב קנה הבכורה, וחזינן
דיצחק הבין דהיה מכירה
ממש כדאמר עכשיו לבכור
ברכתי.

**כ"ז מ"ג. ועתה בני שמע
בקלי וקום ברח לך אל לבן
אחי חרנה. ולהלן (מקרא
מ"ו) כתיב ותאמר רבקה אל
יצחק קצתי בחיי מפני בנות
חת אם לקח יעקב אשה
מבנות חת כאלה מבנות
הארץ למה לי חיים, ולהלן**

ואף שיעקב נוצר מטיפה
ראשונה כדפרש"י לעיל
(פכ"ה מקרא כ"ו) ומה פחד
יצחק, מ"מ דיני הבכורה
הולך אחר הלידה מי נולד
ראשון, אבל עדיין יל"ה
שהרי עשו מכר את הבכורה
ליעקב כדכתיב (פכ"ה מקרא
ל"ג), ומה פחד יצחק, וי"ל
דעד עתה לא ידע יצחק
ממכירת הבכורה וכדפרש"י
הכא.

יל"ה מהו את בכרתי לקח,
דהיה צ"ל את בכרתי קנה,
וי"ל דהא אמרי' (קידושין ב'
א') וקיחה אקרי קנין דכתיב
השדה אשר קנה אברהם אי
נמי שדות בכסף יקנו, וזה
הכא את בכרתי לקח והיינו
קנה כי קיחה איקרי קנין,
מיהו יש לדחות חדא דא"כ
אמאי לא מייתי הגמ' התם
האי קרא דאת בכרתי לקח
לעיל, דקיחה אקרי לשון
קנין, ועוד דא"כ מהו דכתיב

מיניה (פכ"ח מקראות א' ב') שלא יברכו מ"מ לכאורה קודם היה צריך לצותו ואח"כ לברכו ולמה קודם ברכו כדכתיב ויברך אותו ורק אח"כ צוהו כדכתיב ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות לבן אחי אמך, ונמצא דיצחק ורבקה שניהם שלחו את יעקב לחרן אף שלא דברו על זאת יחד להיכן לשלחו, שהרי רבקה לא ביקשה מיצחק שישלחו לחרן רק ביקשה שלא ישא יעקב מבנות חת, ועיין מש"כ בזה סוף ד"ה כ"ח ט'.

כ"ח ב'. קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. פרש"י וז"ל ביתה בתואל לבית בתואל כו' עכ"ל, הא דלא כתיב בהדיא לבית בתואל י"ל הטעם משום דזה יותר משמע שילך לבתואל עצמו והרי בתואל עצמו כבר מת כדפרש"י לעיל (ח"י שרה פכ"ד מקרא נ"ה).

כ"ח א'. ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען. יל"ה מהו ויברך אותו דהרי קריאת יצחק את יעקב היתה משום בקשת רבקה (כדלעיל פכ"ז מקרא מ"ו) שלא ישא מבנות חת, ולא ביקשה גם שיברך אותו, ואף את"ל דסו"ס למה

כ"ח ו'. וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ושלח אתו פדנה ארם לקחת לו אשה בברכו אתו ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען. יל"ה אמאי חזר הכתוב לומר וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב וגו' בברכו אתו ויצו וגו', דלכאורה היה צ"ל וירא עשו כי שלח יצחק את יעקב פדנה ארם לקחת לו אשה ויצו וגו', ומהו שוב ענין הברכה, וי"ל דאין הכונה כאן לברכות כשהביא יעקב המטעמים, אלא הכונה להא דכתיב לעיל (מקרא א') ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו וגו', דזהו ברכה אחרינא קודם ששלחו לישא אשה.

כ"ח ח'. וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו. יש לדקדק למה לא אמר הכתוב גם בעיני רבקה אמו, שהרי כתיב לעיל (פכ"ו מקרא ל"ה) ותהיין מורת

רוח ליצחק ולרבקה ועוד כתיב לעיל (פכ"ז מקרא מ"ו) ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת וגו', ושמא י"ל דעשו לא ידע מה שאמרה רבקה אמו קצתי בחיי וגו' ולא ידע את מה שהיא סבורה עליהם, ועוד י"ל דבאמת עשו ראה שבנות כנען רעות גם בעיני יצחק וגם בעיני רבקה ומה שאמר הכתוב רק בעיני יצחק אביו היינו משום שהרי נתכוין עשו להוסיף רשעה על רשעתו כדפרש"י ולכן משום שיצחק אהב את עשו שייך בזה יותר הבחינה של הוסיף רשעה על רשעתו והיינו שאף שיצחק אוהבו אפי"ה עשה כן ולכן אמר הכתוב דוקא רק בעיני יצחק אביו, אבל עדיין שמא יש לדחות זה התירוץ כי איכא למימר דבאמת עשו עצמו לא נתכוין להוסיף רשעה על רשעתו אלא דמאחר ועשה כן נמצא היה שהוסיף רשעה

על רשעתו אבל לא נתכוין
לזה. כדכתיב על נשיו ש"מ
שהוסיף רשעה על רשעתו.

**כ"ח ט'. וילך עשו אל
ישמעאל ויקח וגו' על נשיו
לו לאשה. פרש"י וז"ל על
נשיו הוסיף רשעה על
רשעתו שלא גרש את
הראשונות עכ"ל, איכא
למימר דכונת רש"י הכי,
דמהא דכתיב על נשיו ש"מ
דהנשים השניות שהן מבני
ישמעאל ג"כ רשעיות היו
כמו הנשים הראשונות שהן
מבנות כנען וא"כ נמצא
שהוסיף רשעה על רשעתו,
והא דפרש"י שלא גרש את
הראשונות ר"ל דבזה שלא
גרשן נמצא שהוסיף רשעה
על רשעתו, וזהו על נשיו,
דאילו היה מגרשן ורק אח"כ
היה לוקח מנשי בנות
ישמעאל היה זה רשעות
אחת חדשה מה שלא היה
קודם ולא היה רשעות
נוספת ועתה שלא גרשן**

**הנה לעיל (ח"י שרה פכ"ד
מקרא מ"ט) כתיב ועתה אם
ישכם עשים חסד ואמת את
אדני הגידו לי ואם לא הגידו
לי ואפנה על ימין או על
שמאל ופרש"י וז"ל על ימין
מבנות ישמעאל כו' עכ"ל,
וצ"ב היאך חשב אליעזר
לילך אצל בנות ישמעאל
מאחר שהיו רשעיות
כנתבאר בקרא וברש"י הכא,
וצ"ל דבאמת אליעזר לא**

חשב לעשות זאת, אלא
מאחר שראה שהקב"ה
הצליח דרכו רצה לזרז הענין
ולכן אמר להם כן, ובאמת
מיד ענו לו (להלן שם מקרא
נ') ויען לבן ובתואל ויאמרו
מה' יצא הדבר וגו' יעו"ש
ברש"י, והבן.

ולפי"ז יתבאר הא דיצחק
ורבקה שלחו את יעקב לחרן
(עי' מש"כ בזה לעיל פכ"ז
מקרא מ"ג) והיינו משום דזה
היה מקום כשר יותר מאצל
בנות ישמעאל ובנות לוט אף
שגם הם היו ממשפחת
אברהם, וק"ל.

*בברכה מרובה, בידידות,
אהרן בהגאון הגדול ר' יעקב
הלוי שליט"א גרנדש*

<<<< מצוה להעביר הלאה אם ע"י אימייל ואם ע"י
הדפסה, להגדיל תורה ולהאדירה.